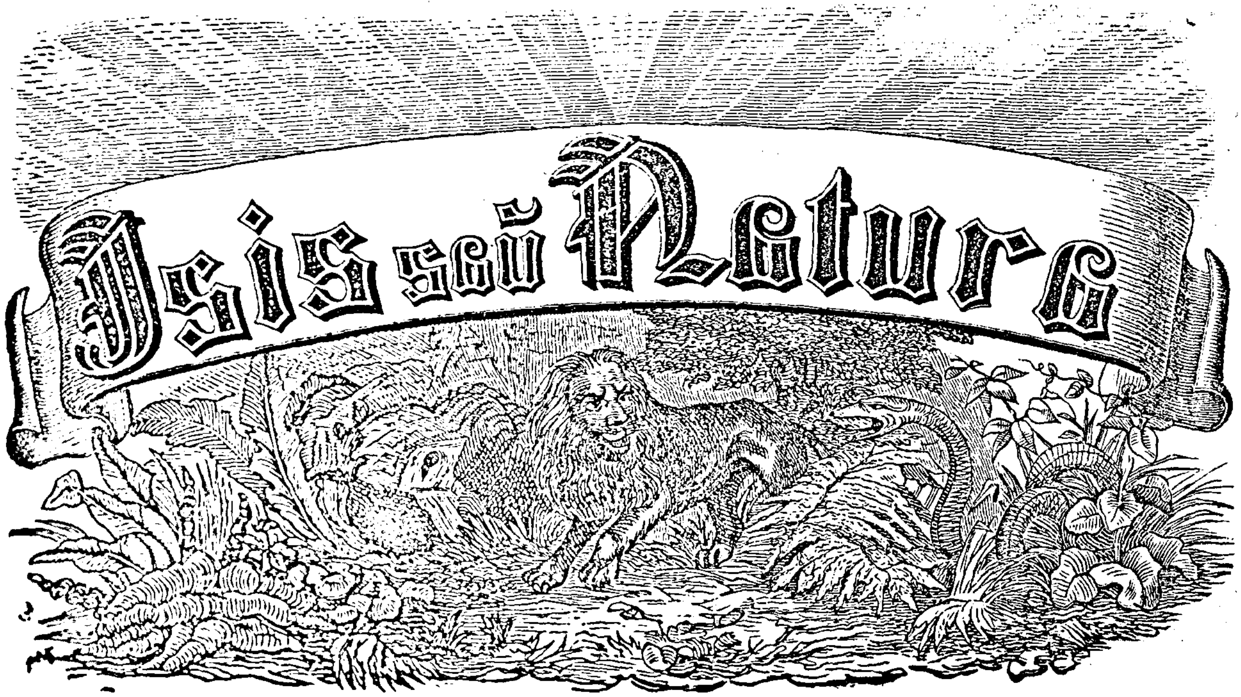

JURNAL

ПЕНТРЪ РЕSПÎNDIPEA ШТИИНЦЕЛОРЪ NATЪРАЛЕ ШИ ESAKTE, ÎN TOATE КЛАSЕЛЕ.

Pediцeatъ

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 42. (Anълъ алъ dъoiлea) Бъкърешті Noemвpie 15, 1857.

Коnpindepea. Diamantълъ.— Леълъ.— Іцienъ поnъларъ — Коmъnikaцiъnī шtiinцifiчe miчī.

Diamantълъ.

Аptiколълъ 3-леа.

«Че царъ fepічitъ tpeбъe sъ fie ачеea ъnde pіъpiле каръ аъръ ші diamanцї! Ъnde în fiekape бъkatъ de пъmîntъ, каpe omълъ o ia în mînъ, e sігъръ къ ва гъsi o бъkatъ de аъръ saъ ъnъ diamantъ; че Eldorado (цаpa d'аъръ); че fepічipe!» Аша stpirъ mълцї kîndъ аъdъ вopбindъ despre Californiea ші distpiktълъ de diamanцї în Amepika. Аша visezъ mълцї каpe n'аъ въzъtъ d'anpoane ачeste «цъpї d'аъръ.» Dap че desiлъziъne întpistъtoape гъseskъ ачешті oamenї entъziastї nentpъ цеаpa d'аъръ, kîndъ ажъnгъ аколо. Întp'adeвъръ, аъpълъ se гъseште аколо destълъ, dapъ пе лîngъ ачeastъ aбondinцъ în аъръ, лiпseskъ аколо челе-л-алte kondiцiъni fepічipeї a ъnъї omъ чiвiлizatъ, ші каpe daъ аъpълъї adeвъpatъ npeцълъ sъъ, adekъ a sepвi ka ъnъ mediъ (mizлочitopръ) nentpъ a пе npoкъpa плъчepiле вieцеї. Аколо fлopiле delikate але кълtъpeї ші apteї, nъ esistъ; цеаpa e голitъ de oamenї; kîmпiiле кълtiвate акопepite de snічї аъpite, nъ se вede saъ foapte papъ; къчї лъkomiea oamenilopъ dъпе аъръ, fache къ, kaъtъ în sînълъ пъmîntълъї maї бine аъръ de kîtъ бъkateле, aчeste adeвъpate tpesope de аъръ каpe npoвidenцa ле a пъsъ în пъmîntъ пе seama noastpъ. Dakъ чine-ва nъ ва sъ kpeazъ ачeasta, sъ чiteaskъ istopiea Brasilieї ші o sъ aїбъ miлъ de ачeastъ цеаpъ de аъръ ші de diamanцї. Atъnчї o sъ înцелеagъ къ noeцiї аъ dpentate kîndъ nъmeskъ diamanцiї «лакpъmiле înпetpite» къчї пе-

нȣmeроase лакрimĭ a nefepiчiцiлорŭ fiinџe oa-menешtĭ лiпeskŭ пe diamanцĭ каpe sîntŭ skoшĭ din пъmîntȣлŭ Braziliеĭ. Este o îmпpeцiȣpape кȣpioasъ observatъ de кътpe aȣtopiĭ modepnĭ în шtiinцa ekonomieĭ полiтiчe adeкъ, къ dekadenцa шi Sъpъчiea Sпanieĭ aȣ îнчeпȣtŭ întokmaĭ kîndŭ Sпaniолiĭ шi Koptesŭ aȣ deskoпepitŭ Braziliea шi Meкsiko, adeкъ amîndoъ цъpiлe чeлe maĭ бo-rate în aȣpŭ atȣnчĭ. Esплiкaцiȣnea aчestȣĭ fe-nomenŭ бizapŭ este къ, deskoпepipea minелорŭ d'aȣpŭ шi d'apџintŭ a пpodȣsŭ къ oamenii aȣ desпpeцȣitŭ mȣnka în каpe omȣлŭ se îmбогъ-цeшte, dapŭ învetŭ, шi eȣ ȣmблatŭ sъ kaȣte aȣpŭ шi diamanцĭ în пъmîntŭ, ка sъ se îmбогъцeaskъ кȣpîndŭ. Effeктȣлŭ epa, пъpъsipea tȣtȣлорŭ лȣ-кpъpiлорŭ oamenешtĭ пpodȣktive шi folositoape Statȣлȣĭ. Aiчĭ s'a adeвepitŭ din nȣoŭ къ nȣ aȣ-pȣлŭ, чi пpodȣкцiȣnea oamenilорŭ, fpȣktȣлŭ sȣ-doapeĭ лорŭ, este adeвъpata богъцie a Statȣлȣĭ.

Dapŭ sъ ne întoapчemŭ ла istopiea distpik-teлорŭ de aȣpŭ шi diamanцĭ în Бpaziлiea.

Noъ-sпpe-zeчe anĭ aȣ tpekȣt de kînd o în-tîmплape a kondȣsŭ пe Пoptȣgezĭ sъ deskoпepe цъpmȣpiлe Бpaziлieĭ шi niminea n'a шtiȣtŭ, къ aчeastъ цeapъ konpinde atîtea tpesopĭ пpeчioase; къчĭ niчĭ keapŭ indiџeniĭ d'aколо, пoпȣлi sълбa-tiчĭ, n'aȣ пȣptatŭ niчĭ ȣnŭ opnamentŭ d'aȣpŭ saȣ de diamanцĭ каpe apŭ пȣtea sъ dea бъnȣiaлъ de esistinцa aчestорŭ matepiĭ, кȣmŭ s'a întîmплatŭ în Meкsiкŭ шi Peru. Tokmaĭ în anȣлŭ 1590, kîndŭ Пoptȣgeziĭ aȣ fъkȣtŭ ȣnŭ vînatŭ dȣпe oa-menĭ, adeкъ ȣna de aчeste опepaцiȣnĭ odioase sпpe a poбi indiџeniĭ amepikanĭ; atȣnчĭ, in-tpîndŭ maĭ adînkŭ în intepiорȣлŭ цъpeĭ, aȣ datŭ пoate neste цisemente de aȣpŭ în пpoвinцa St. Paulo; adeкъ aȣ gъsitŭ în matka pîȣpiлорŭ d'aколо nȣ nȣmaĭ nisinŭ amestekatŭ кȣ гpъȣnцĭ d'aȣpŭ, чi шi бȣкъцĭ mapĭ шi гpeлe d'aȣpŭ пȣpŭ. Kȣpîndŭ s'a pъsпînditŭ aчeastъ nȣȣtate шi îndatъ o mȣл-цime de oamenĭ din toate пъpцiлe aȣ venitŭ ка sъ vazъ aчeшtĭ mȣnцĭ, pîȣpĭ шi лaкȣpĭ d'aȣpŭ nesokotindŭ ostenелeлe шi пepikȣлeлe aчesteĭ кълъtopiĭ.

Maĭ tîpziȣ, adeкъ tokmaĭ ла sfîpшitȣлŭ sekȣ-лȣлȣĭ aлŭ 17-лea, s'a deskoпepitŭ шi пpoвinцeлe Minas Geraes шi Matto Gerasso, aчeste цъpĭ ȣnde богъцiea aȣpȣлȣĭ epa în чeлŭ maĭ mape гpadŭ. Dapŭ niчĭ atȣnчĭ nȣ s'a rînditŭ niminea къ aколо sъ пoate гъsi шi risemente de dia-manцĭ. Пetpiлe stpълȣчitoape чe лe aȣ гъsitŭ maĭ nainte kîndŭ aȣ sпълatŭ aȣpȣ, лe a sokotitŭ de nimikŭ шi лe aȣ apȣnkatŭ, închinȣindȣ-se къ sîntŭ nişte бȣкъцĭ de stiклъ ш. ч. л. Dapŭ eatъ къ în anȣлŭ 1727, ȣnȣлŭ anȣme: *Bernardino Fonseca Lobo*, лoкȣitopŭ d'aколо, a deskoпepitŭ ade-въpata natȣpъ шi vaлoape a aчestорŭ пetpi des-пpeцȣite пînъ akȣmŭ. Eлŭ a vъzȣtŭ maĭ nainte în Indiea opientaлъ, diamanцĭ кpȣzĭ kîndŭ sîntŭ skoшĭ din пъmîntŭ шi s'a mipatŭ, къ пetpiлe stpъ-лȣчitoape din Бpaziлiea seamънъ aшa mȣltŭ кȣ aчeлea din Indiea. Eлŭ, dpentŭ чepkape, a adȣ-natŭ mȣлte de aчeste пetpe шi лe adȣsŭ ла Пop-tȣгaлiа. Kîtŭ de mape epa бȣкȣpiea лȣĭ aȣzindŭ къ aчeste пetpi sîntŭ adeвъpaцĭ diamanцĭ шi въ-zîndŭ къ toatъ лȣmea se гpъбeшte aлe кȣmпъpa dpentŭ sȣme imense! Ȣnŭ sgomotŭ mape a fъ-кȣtŭ aчeste deskoпepipĭ atȣnчĭ. Negȣцѣtopiĭ de diamanцĭ din Indiea, temîndȣ-se d'o konkȣpenцъ, aȣ pъsпînditŭ vopбa къ diamanцĭ din Бpaziлiea sîntŭ nȣmaĭ diamanцĭ чeĭ maĭ opdinapĭ adȣшĭ a-колo din Indiea, dapŭ negȣцѣtopiĭ de skȣлe din Бpaziлiea, каpe s'aȣ fopmatŭ atȣnчĭ, din kontpa aȣ înчeпȣtŭ sъ esпoptezе diamanцĭ de ла Бpa-ziлiea ла Indiea кȣ ȣnŭ folosŭ foapte imпop-tantŭ.

În чeĭ d'întîiŭ 20 de anĭ, aȣ skosŭ din пpo-вinцia Minas Geraes 144,000 kapate diamanцĭ. Гȣвepnȣлŭ a лȣatŭ monoпoлȣлŭ aчesteĭ esплoata-цiȣnĭ în anȣлŭ 1772. Dapŭ кeltȣeлeлe epaȣ a-tîta de mapĭ, în kîtŭ fie-кape kapatŭ a kostatŭ keapŭ Гȣвepnȣлȣĭ 3 гaлбeнĭ. În anȣлŭ 1832, кeltȣiaлa a kpeskȣtŭ keapŭ neste venitŭ шi Гȣ-вepnȣлŭ a nepdȣtŭ 11,000 гaлбeнĭ; въzîndŭ a-чeasta, Гȣвepnȣлŭ a desfiinцatŭ monoпoлȣлŭ în anȣлŭ 1834. Dȣпe aчeastъ skimбape, s'a îmбȣ-нъtъцitŭ mȣлtŭ esплoataцiȣnea (skoatepea) dia-manцiлорŭ, în kîtŭ în anȣлŭ 1850 s'a skosŭ a-колo 5,844,000 kapate avîndŭ o vaлoape de 20 miлioane гaлбeнĭ.

Kȣpîndŭ dȣпe deskoпepipea diamanцiлорŭ în nȣmita пpoвinцie, s'a гъsitŭ diamanцĭ шi în aлte пpoвinцiĭ aлe Бpaziлieĭ. Aȣ гъsitŭ maĭ кȣ sea-mъ aколо diamanцĭ întpe пetpiлe de nisinŭ шi kîndŭ a ȣmплȣtŭ o fapfȣpie кȣ aчestŭ nisinŭ, sпълîndȣ'л, aȣ гъsitŭ kîte odatъ 12—15 diamanцĭ, aпoĭ шi гpъȣnцe d'aȣpŭ пe каpe niчĭ nȣ ла лȣatŭ

în seamъ къчї л-а dърȣitŭ sклавiлорŭ окȣпацї кȣ sпълатȣлŭ nisipȣлȣї пentrȣ diamanцї, adeкъ пermițindȣ-ле, къ în zileле de sърбъtoape, sъ кaste dȣпе аȣрŭ, шi ачешtї sклавї аȣ кîштiгatŭ astŭ-fелŭ întр'о zi sȣмъ de 1—2 галбеnї.

Dapŭ distpiктȣлŭ челŭ maї impoptantŭ пentрȣ esплоatацiȣnea diamanцiлор în Бразiлia, este лоkȣлŭ împрецiȣрȣлŭ орашȣлȣї пȣмitŭ Diamantino (орачȣлŭ diamanцiлорŭ), Рiȣлŭ Парагȣаї шi алтеле maї мiчї, каpъ аȣрŭ шi diamanцї. Dapŭ пȣ пȣмаї рiȣрiле, чi шi пе ȣsкatŭ se aфлъ diamanцї шi sîntŭ nimte плaтоȣрї (лоkȣрї pîdiкate) пȣмite Chapadas каpе sîntŭ вestite пentрȣ богъцiea лорŭ în diamanцї. Пъмîntȣлŭ ачestорŭ лоkȣрї konsistъ întр'ȣпŭ fелŭ de хȣмъ неагръ, d'о гроsime de 3 пiчioape. De desȣбtȣлŭ ачestеї stpate, se aфлъ о stpatъ de sirъ saȣ пeatръ de nisinŭ d'о гроsime de 22 цолȣрї шi iapŭ de desȣбtŭ ачestеї stpate, se aфлъ ȣna a tpeia, пȣмitъ Cascalho каpе este d'о гроsime de 2—4 пiчioape, konsistъ întр'ȣпŭ fелŭ de пъмîntŭ галбенŭ amestекatŭ кȣ пetре nisinoase шi аколо este богъцiea diamanцiлорŭ. Dȣпе toate пробабiлitъцiле sцientifiче, ачestŭ tъpîmŭ пречiosŭ пȣ s'а fормatŭ аколо în лоkŭ шi а fostŭ къратŭ аколо d'алтъ пapte пpin евенementȣлŭ dilȣвiȣлȣї.

Deskoпеpipea аchestорŭ tpеsope în пȣмiteле рiȣрї шi лакȣрї, каpе s'а ȣрматŭ în апȣлŭ 1746, а fostŭ, ка sъ zічемŭ аша, о adeвъратъ aфȣрisipe пentрȣ лоkȣitорiї d'аколо; къчї îndatъ Гȣверпȣлŭ d'аколо а врȣtŭ sъ fакъ ȣпŭ monoполŭ de рiȣлŭ diamanцiлорŭ, шi ка sъ fie sirȣрŭ de вenitȣлŭ лȣї, а орdonatŭ d'а гопi пе тоцї лоkȣitорiї dȣпе марцiniле sале шi аша miї de оamenї eраȣ гопiцї în desерte tepiбiле ȣnde мȣлцї аȣ шi пepitŭ; кеар шi евенementеле елементаpе. Întpе алтеле шi ȣпŭ кȣtpемȣрŭ маpе, а омоpîtŭ аколо ла 24 Sentemвpie апȣлȣї 1746, ȣпŭ пȣмъpŭ маpе de оamenї. Tокмаї în апȣлŭ 1805, stpеnепоцiї гопiцiлорŭ аȣ пpiimitŭ вое ка sъ se întoаркъ ла орашȣлŭ Diamantino, Batpa пъpinцiлорŭ лорŭ. Dapŭ eї, dpeptŭ ръsплъtipe, s'аȣ sъtȣpatŭ d'аȣрŭ шi diamanцї. Dȣпе орї-че плоае, копiї în ȣлiце къȣta dȣпе аȣрŭ шi diamanцї шi de мȣлте орї, ввȣлŭ гъseаŭ пîпъ ла 4 карацї, ȣпŭ арапŭ а гъsitŭ în гръdina лȣї лîнгъ о ръdъчinъ de легȣме, ȣпŭ diamantŭ маpе. Ȣпŭ вizitiŭ, бътîndŭ în пъмîntŭ ȣпŭ пaрŭ ка sъ леце аколо каїї sъї, а гъsitŭ ȣпŭ diamantŭ de мъpimea de 9 карацї! Eapŭ ȣпŭ алтȣ а арȣпкatŭ dȣпе ȣпŭ кîine, о пeatръ; кîndŭ пeatpa а къzȣtŭ пе пъмîntŭ шi s'а sпaptŭ, а гъsitŭ înnъȣntpȣ ȣп diamantŭ маpе! Кеарŭ гъiпеле мъпîнкŭ аколо diamanцї, каpе 'ї iпitŭ împреȣпъ кȣ alte пetpе каpе sîntŭ pisinite пе пъмîntŭ, de ачееа аȣ аколо обiчеiŭ къ пȣ арȣнкŭ afaръ гȣша шi мацеле гъiпелорŭ, чi ле кaȣтъ пъȣntpȣ dȣпе diamanцї. Кȣ toate ачestea, пȣ резȣлтъ вр'о богъцiе imensъ d'аchestе esплоatацiȣпї ла чеа maї маpе пapte а оamenilорŭ, каpе se окȣпъ кȣ къȣtapea diamanцiлорŭ. Къчї de шi se întîмплъ кîte odatъ къ ȣпȣлŭ se îmбогъцеште foapte кȣpîndŭ, преȣмŭ se рапортъ: къ ȣпȣлŭ а гъsitȣ întр'о zi în рiȣлŭ diamanцiлорŭ, 1440 карацї de diamanцї d'о валоаpе de 500 галбенї; кȣ toate ачestea, în цепере, кîштiгȣлŭ пȣ tpече пpеа мȣлтŭ пеste келтȣелї, къчї sклавiї, каpе лȣкрezŭ ла ачеastъ къȣtaре, коastъ foapte мȣлтŭ; de ачееа пȣмъpȣлŭ лорŭ, преȣмŭ шi sȣма diamanцiлорŭ esплоatацї, se îmпȣцineazъ din апŭ în апŭ maї мȣлтŭ. Аша s. e. în апȣлŭ 1817, аȣ fostŭ окȣпацї 1500 sклавї каpе аȣ пpодȣsŭ 10,800 карацї пе кîndŭ în апȣлŭ 1844 а fostŭ окȣпацї пȣмаї 800 sклавї каpе аȣ пpодȣsŭ пȣмаї 3600 карацї. О konseкȣенцъ din ачеasta este къ, кȣ кîtŭ se îmпȣцineazъ din апŭ în апŭ maї мȣлтŭ esплоatацiȣnea diamanцiлорŭ, кȣ atîtŭ прецȣлŭ лорŭ se ȣркъ maї мȣлтŭ. În апȣлŭ 1817, ȣпŭ карatŭ коsta 2 Талаpї (9 цiванцї) акȣмŭ коstъ 6—8 галбенї; în апȣлŭ 1817, ȣпŭ diamantŭ de 18 карацї, коstъ 100 галбенї, акȣмŭ ȣпȣлŭ de 9 карацї коstъ maї мȣлтŭ. Аша dapŭ е пеpsпекtiвŭ къ din апŭ în апŭ, diamanцiї ворŭ deвeni maї sкȣмпї.

Dapŭ de кîndŭ distpiктȣлŭ diamanцiлорŭ de ла Matta Geraso, а îнчепȣtŭ sъ лȣкреze, s'а skosŭ d'аколо пîпъ ла апȣлŭ 1850, 1,191,600 карацї авîndŭ о валоаpе de 4 $^1/_3$ milioane галбенї. Dapŭ ла рiȣлŭ Rio Claro s'а гъsitŭ пîпъ акȣмŭ $^1/_4$ milioane карацї кȣ о валоаpе d'ȣпŭ milionŭ галбенї. Eatъ ачееа че а рапортatŭ пîпъ акȣмŭ în Бразiлia кîштiгȣл ȣпеї пetpе, de каpе, ванitatea оamenilорŭ а fъкȣtŭ ȣпŭ обiектŭ къȣtatŭ, dapŭ ачеastъ îndestȣлаpе а ванitъцеї noastpе а fъкȣtŭ шi *zече miї* вiкtime оamенештї аколо!

Dapȣ̆ шi în провinцia foapte попȣлатъ нȣ-mitъ Baxia, ȣnde epa antika капitaлъ a Бразiлieĭ, s'a deskoперit ȣ̆ diamanцĭ în anȣлȣ̆ 1844. прintр'ȣнȣ̆ sклавȣ̆ (робȣ̆) nastорȣ̆ de oĭ. Ачеstȣ̆ sклавȣ̆, авîndȣ̆ o inteлiцenцъ natȣралъ askȣцitъ, обсервîndȣ̆ вine пъмîntȣлȣ̆ din Baxia a гъsitȣ̆ къ seamъnъ мȣлтȣ̆ кȣ ачела din Minas Gerras ȣnde se гъseskȣ̆ diamanцĭ; de ачеea 'шĭ-a imaцinatȣ̆ къ шi în Baxia тревȣе съ se aflе diamanцĭ. А къȣtatȣ̆ аколо пе fȣpiшȣ̆ în nisinȣ̆ шi eatъ къ a гъsitȣ̆ 700 карацĭ de diamanцĭ кȣ каре a fȣцitȣ̆ de ла stъпînȣлȣ̆ съȣ̆ шi a ȣмблатȣ̆ съ'ĭ вînzъ. Dapȣ̆ ачеastъ богъцie în mîna ȣнȣĭ sклавȣ̆ epa чева de mipape, de ачеea aȣ̆ înkisȣ̆ пе бъiatȣлȣ̆ sклавȣ̆ шi л'a înanoiatȣ̆ stъпînȣлȣĭ. Кȣ toate kazneле, елȣ̆ n'a врȣтȣ̆ съ deskoпере sekpetȣлȣ̆ лȣĭ, însъ stъпînȣлȣ̆ съȣ̆, пе fȣpiшȣ̆ л'a обсерватȣ̆ kîndȣ̆ epa пе kîmпȣ̆ пъsкîndȣ̆ oiле шi a deskoперitȣ̆ sekpetȣлȣ̆. Акȣмȣ̆, o мȣлцiме de oamenĭ s'a гръбitȣ̆ шi aȣ̆ venitȣ̆ ла Baxia ка съ каȣte аколо diamanцĭ. În кȣрsȣлȣ̆ ȣнȣĭ anȣ̆ epa аколо adȣnaцĭ 25,000 de oamenĭ каре kîштiraȣ̆ din пъмîntȣ̆ în fie-каре zi пînъ ла 1450 карацĭ de diamanцĭ; абia întр'ȣнȣ̆ anȣ̆, adeкъ пînъ ла 1-iȣ̆ Авгȣstȣ̆ anȣлȣ̆ 1845, toцĭ diamanцiĭ лȣацĭ din пъмîntȣ̆ аколо, s'a sȣitȣ̆ ла o валоаре de ȣнȣ шi жȣмътate milioane галбенĭ. Маĭ пе ȣрмъ, пȣтърȣлȣ̆ къȣтътоpiлорȣ̆ dȣпе diamanцĭ, a къzȣtȣ̆, sȣindȣ-se нȣмаĭ ла sȣma de 5—6000 de oamenĭ; кȣ toate ачеstea, s'a гъsitȣ̆ în Baxia пînъ ла sfîршitȣлȣ̆ anȣлȣĭ 1849, sȣma de 932,400 карацĭ de diamanцĭ, каре a авȣtȣ̆ o валоаре de 3 ½ milioane галбенĭ. Este sпeранцъ къ ачеastъ богъцie de diamanцĭ, în Baxiea ва цinea мȣлтȣ̆ timпȣ̆; къчĭ distpiktȣлȣ̆ diamanцiлорȣ̆ d'аколо are o лънцime de 10 леге (5 пошte) шi o лърцime de 5 леге. Ачеasta поate къ ва kontpiбȣi a eftini diamanцĭ.

Dapȣ̆ kîштiгȣлȣ̆ totaлȣ̆ de diamanцĭ în toatъ Бразiлiea s'a sȣitȣ̆ пînъ ла anȣлȣ̆ 1850 ла sȣma de 10,169,586 карацĭ saȣ̆ 44 мaже, авîndȣ̆ în stapea брȣтъ o валоаре de 35 milioane галбенĭ. Dapȣ̆ dȣпе tъiepe, ачештĭ diamanцĭ авеаȣ̆ o валоаре de 160 milioane галбенĭ! Eatъ o богъцie imensъ! Dapȣ̆, лȣкрȣ кȣpiosȣ̆, Бразiлia a ръmasȣ̆ кȣ toate ачеstea пînъ акȣмȣ̆, o цеаръ съракъ. Ачеste пetpe речĭ n'aȣ̆ продȣsȣ̆ fеpiчipea църеĭ ȣnde s'aȣ̆ гъsitȣ̆, пiчĭ ачештеĭ ȣnde s'aȣ̆ tpansпортatȣ̆. Din kontpa, паркъ ȣнȣ̆ Demon nefеpiчitȣ̆ înkonцioаръ distpiktele diamanцiлорȣ̆, каре face, къ чеĭ маĭ мȣлцĭ каре вinȣ̆ аколо съ каȣte diamanцĭ în nisin, гъsesk гроапа лор în ачеstȣ̆ nisinȣ̆. Апоĭ кȣ toate ачеstea, o лъкomie атъцitoape în ачеste църĭ face, къ църанȣлȣ̆ пъръseштe плȣгȣлȣ̆ шi лȣкрътоpȣлȣ̆ ateлiepȣлȣ̆ съȣ̆ ка съ se adȣкъ съ каȣte diamanцĭ; de ачеea opaшеле d'аколо s'aȣ̆ фъкȣtȣ̆ пȣstiĭ; kîmпiiле, desepte шi desepteле nisinoase s'a фъкȣtȣ̆ чimetipiле oameniлорȣ̆. Eatъ o лекцiȣне tepiбiлъ пентpȣ цеnȣлȣ̆ omenesкȣ̆ шi vanitъцiле saле!

Леȣлȣ̆.

II.

Леȣлȣ̆ însȣpatȣ̆.

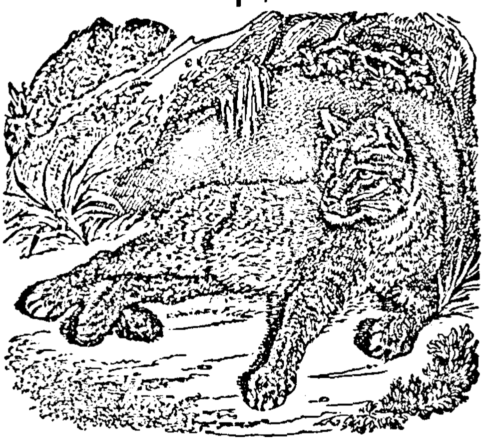
Съ пе вiтъм акȣm ла вieaцa famiлiаръ a леȣлȣĭ fiind ȣn tatъл de famiлie. Ел нȣ преа este stъпînȣ̆ în kasa лȣĭ; din kontpa, леена цine peцimentȣлȣ̆ kaseĭ. Ea мерце totȣ̆-d'aȣna nainte шi елȣ̆ пе ȣрмъ; kîndȣ̆ ea stъ, stъ шi елȣ̆. Kîndȣ̆ ажȣнгȣ̆ nainte ȣнȣĭ Douar (satȣ̆ арабеsкȣ̆) atȣнчĭ ea съ кȣлкъ шi съ odixneшte пе kîndȣ̆ елȣ̆ дъ fȣга ка съ каȣte împpeцiȣрȣ̆ чева храпъ nentpȣ dînsa. Kîndȣ̆ ea мъnînkъ, елȣ̆ stъ лîнгъ dînsa шi пъzeшte ка съ нȣ ĭĭ întepȣпъ niminea mînkarea. Токмаĭ dȣпе че a mînkatȣ̆ ea, мъnînkъ шi елȣ̆. Kîndȣ̆ ea se simte къ este asȣпра facереĭ, каре se întîmплъ маĭ totȣ̆-d'aȣna în лȣна лȣĭ Dekembpie, atȣнчĭ елȣ̆ мерце кȣ dînsa шi amîndoĭ къȣtȣ̆ dȣпе ȣнȣ̆ лoкȣ̆ izoлatȣ̆, вр'o лȣnkъ de каре нȣ поate съ se апропie чine-ва шi аколо ачеastъ рецinъ se ȣшȣреазъ; însъ fъръ ловiтоаръ de tȣнȣрĭ, fъръ бȣлetinȣ̆ шi fъръ doktopĭ. În цenepe, леена naшte d'o datъ doĭ пȣĭ de леĭ, dintpe каре ȣнȣлȣ̆ este maskȣлȣ̆ шi алтȣл femeлъ. Dакъ вр'ȣнȣ din лektopiĭ noштpiĭ a въzȣtȣ̆ вр'o datъ ȣнȣ̆ пȣiȣ̆ de леȣ̆ saȣ̆ къ

л'a цinȣtȣ în mînъ, atȣnчĭ o sъ înцeлeagъ amopȣлȣ deoseбitȣ, idoлatpikȣ kape пъpinцiĭ aчestopȣ пȣĭ de лeĭ, aȣ пentpȣ dînшiĭ. Лeena пȣ'ĭ лasъ niчĭ ȣnȣ minȣtȣ singȣpĭ, dapȣ шi лeȣлȣ sъ depъpteazъ de famiлiea sa пȣmaĭ пentpȣ ȣnȣ moment ka sъ'ĭ kaȣte nȣtpimîntȣ. Kînd aȣ ажȣns лa вîpsta de 3 лȣnĭ, mȣma лopȣ înчепe a'ĭ desoбiчnȣi din цiцъ înчetȣ. înчetȣ, adekъ лinsindȣ din че în че maĭ mȣлtȣ din kasъ, шi kîndȣ вinȣ akasъ îĭ adȣчe бȣkъцĭ de kapne de oae kape, eĭ avîndȣ foame, лe mъnînkȣ шi aшa se oбiчnȣeskȣ лa mînkapea de kapne. Dapȣ лeȣлȣĭ, kape ape o fipe sepioasъ, пȣ'ĭ пpea плaчe жokȣpiлe sгomotoase aлe kopiiлopȣ sъĭ, de aчeea îшĭ kaȣtъ пe seama лȣĭ ȣnȣ лokȣ deoseбitȣ, чeva depъptatȣ чeva de aчeлa a famiлieĭ saлe, însъ пȣ пpea depъptatȣ ka sъ poatъ s'o sppiжineaskъ лa вp'o întîmплape d'atakȣ.

Лa o вîpstъ de 4 saȣ 5 лȣnĭ, пȣiĭ mepгȣ dȣпe mȣma лopȣ лa mapцinea пъdȣpeĭ шi pъmînȣ akoлo, пe kîndȣ mȣma îĭ adȣчe pegȣлatȣ чina лopȣ în toate sepiлe. Dapȣ kîndȣ aȣ ажȣnsȣ лa вîpsta de 6 лȣnĭ, atȣnчĭ însoцeskȣ пъpinцiĭ лopȣ лa kълътopiiлe лop de noaptea ka sъ пpinzъ пpada. Лa вîpsta de 8 пînъ лa 12 лȣnĭ, înвaцъ a ataka oĭ, kaпpe шi kepȣ вoĭ, însъ лe лiпseшte înkъ fopцa шi aцiлitatea чepȣtъ, în kîtȣ pъneskȣ 10 пînъ kîndȣ omopȣ o oaie saȣ kapъ. Tokmaĭ kîndȣ aȣ ажȣnsȣ лa вîpsta de doĭ anĭ, sîntȣ în stape a omopî ȣnȣ keлȣ saȣ ȣnȣ бoȣ kȣ o singȣpъ mȣшkътȣpъ. Dapȣ în aчeшti anĭ de stȣdiȣлȣ de a omopî, лeĭ tinepĭ sîntȣ înkъ maĭ вътъmътopî пentpȣ apaбȣлȣ, ka maĭ tîpziȣ; kъчĭ toatъ famiлiea лeȣлȣĭ пȣ se mълцъmeшte a omopî atîta animaлe kîtȣ tpeбȣe пentpȣ sȣбsistinцa лopȣ, чĭ лeȣлȣ ka шi лeena omoapъ mȣлte animaлe пȣmaĭ kȣ skoпȣ d'a învъцa пȣiĭ лopȣ kȣmȣ tpeбȣe sъ atache шi sъ omoape animaлe. Лa вîpsta de 3 anĭ, tinepiĭ пъpъseskȣ kasa пъpinteaskъ, ȣmблȣ sъ se însoape шi sъ fondeaze шi eĭ kasa лopȣ пpoпpie шi sъ devie шi eĭ пъpinцĭ. Dapȣ лokȣлȣ лopȣ în kasa пъpinteaskъ okȣпȣ akȣmȣ aлцĭ tinepĭ пъskȣцĭ dȣпe dînшiĭ. kъчĭ лeena пȣ învetеazъ a пpodȣчe пînъ лa o вîpstъ naintatъ шi лeȣлȣ tpъeшte пînъ лa вîpsta de 30 saȣ 40 de anĭ, kȣmȣ amȣ zisȣ maĭ sȣsȣ.

Лeȣлȣ adȣлtȣ în stapea natȣpaлъ este, пpekȣmȣ amȣ zisȣ sȣsȣ, o fiinцъ sȣпepбъ, impozantъ шi maжestoasъ. Лeiĭ kape se apъtȣ în menaцepiĭ (komedie) seamъnъ пȣцin kȣ лeiĭ kpeskȣцĭ în kîmпȣ шi лiбeptate în patpiea лopȣ; kъчĭ лeiĭ din menaцepiĭ sîntȣ пpinшĭ în tinepeцea лopȣ чea maĭ fpaцetъ шi kpeskȣцĭ în poбie. Gérard ziчe kъ în totȣ peцimentȣлȣ sъȣ, пȣ s'a gъsitȣ niчĭ ȣnȣ omȣ kape epa în stape sъ poapte пe spinape пeлea шi kaпȣлȣ ȣnȣĭ лeȣ kape a omopîtȣ.

Gérard ziчe: лeȣлȣ пȣ пȣmaĭ kъ пȣ fȣцe naintea ȣnȣĭ omȣ, kȣmȣ aȣ пpetinsȣ ȣniĭ, чĭ niчĭ nainte 20 de oamenĭ; de aчeea niчĭ odatъ ȣnȣ apaбȣ пȣ atakъ singȣpȣ ȣnȣ лeȣ, чĭ dȣпe toate пъгȣбiлe kape sȣfepe, aшteaptъ kȣ pъбdape пînъ se fopmeazъ o soчietate de kamapazii sъĭ, kape aȣ пъtimitȣ шi eĭ mȣлtȣ din inamikȣлȣ лopȣ komȣnȣ, ka sъ'лȣ atache împpeȣnъ. Atȣnчĭ eĭ xotъpъskȣ a ataka лeȣл keapȣ în kълkȣшȣлȣ sъȣ. Лa aчestȣ sfîpшitȣ, aлegȣ ȣnȣ timпȣ favopaбiлȣ. Kîndȣ aȣ gъsitȣ kълkȣшȣлȣ лȣĭ (kape de mȣлte opĭ e foapte gpeȣ de gъsitȣ atȣnчĭ s'adȣnъ în gpȣпe kîte 30—40 de oamenĭ лa пoaлeлe mȣnteлȣĭ ȣnde se цine лeȣл шi fakȣ ȣnȣ sгomotȣ. Kîndȣ лeȣл aȣde aчestȣ sгomotȣ, atȣnчĭ (dakъ e tînъp) пъpъseшte kълkȣшȣлȣ лȣĭ dapȣ пȣ fȣцe. Asemenea faчe шi лeena kîndȣ n'ape kȣ dînsa пȣiĭ eĭ. Пeste пȣцin, gonitopiĭ лȣĭ л'aȣ въzȣtȣ шi sлoбodȣ îndatъ toate пȣшчeлe лopȣ пe dînsȣ. Dapȣ kîndȣ лeȣлȣ e mape, atȣnчĭ шtie шi пpeцȣeшte бine пepikoлȣлȣ în kape se aflъ. Eлȣ, dakъ a dopmitȣ пînъ akȣmȣ, se skoaлъ înчetȣ, kaskъ din gȣpъ, 'шĭ întinde пiчioapeлe, se fpeakъ лa apбopĭ шi 'шĭ skȣtȣpъ koada kȣ o maжestate impozantъ. Kîndȣ sгomotȣлȣ s'apпpoпie maĭ mȣлtȣ de dînsȣ, eлȣ esaminъ giapeлe saлe; întokmaĭ ka ȣnȣ omȣ ameninцatȣ d'ȣnȣ atakȣ, 'шĭ esamineazъ apma; пe ȣpmъ se dȣчe лa mapцinea mȣnteлȣĭ шi apȣnkъ пe inamiчiĭ sъĭ din вaлe, пiшte вîлъtȣpĭ

Couguar saȣ лeȣ mikȣ din Amepika.

пліne de desпpeцꙋ; se кꙋлкъ пе патрꙋ пічіоape ші ашteaптъ. Арабꙋлꙋ каре 'л вede întîia оаръ, stpigъ "eatъ'лꙋ!" Atꙋnчї o тъчере de moapte domneшte în toatъ гpꙋпа, тоцї съ ꙋітꙋ нꙋмаї ла dînsꙋ ші тоцї esaminꙋ apmeле лорꙋ, пе кîndꙋ леꙋлꙋ кꙋ чеа маї маре лініште 'шї лінце коаmа ші пічіоapeле. Dꙋпе ꙋnꙋ momentꙋ de paпaosꙋ, ꙋnꙋ арабꙋ кꙋtezeazъ ші наіnteazъ кътре dînsꙋлꙋ ші stpigъ кꙋ desпpeцꙋ кътре леꙋ: оаре нꙋ не кꙋноштї къ нꙋ te temї de noї? «Skoaлъ-te ші fꙋџї, кꙋчї noї sîntemꙋ d'o съмînцъ плінъ de вітeжie ші eꙋ sînt maї віteaz de кît тоцї.» Dap леꙋл, каре în maї мꙋлte pîndꙋpї în віеаца лꙋї аꙋ mînкатꙋ asemenea арабї кꙋ гꙋpа маре, нꙋ iea în seamъ ачеастъ провокаре fanfaponъ ші нꙋ înчeteazъ a faче în лініште, toaleta sa ші нꙋ дъ нічї ꙋnꙋ ръспꙋnsꙋ ла інвектівеле арабꙋлꙋї каре нꙋ înчеteazъ алꙋ нꙋmi reaꙋpꙋ ші некредінчіosꙋ. Токmaї кînдꙋ тоцї ronitopiї съї înчепꙋ d'o datъ съ stpiџe, atꙋnчї пердe ръбdape, se skoaлъ, bate кꙋ коаdа sa пе коаsteле saле ші мерџе dpeptꙋ naintea лорꙋ. Ла ачеаstъ mішкаре, чеї fpікоші daꙋ fꙋга пе кînдꙋ чеї вітежї нꙋмаї ръmînꙋ ші ашteptꙋ atакꙋлꙋ съꙋ кꙋ o anksietate mapе. Dapꙋ елꙋ înчетꙋ ші кꙋ sînџеле рече мерџе кътре dînшїї; акꙋмꙋ înчепꙋ съ se petpaгъ, însъ кꙋ o маре opîndꙋіалъ џiindꙋ капеtеле лорꙋ toтꙋ кътре леꙋ, пînъ кînдꙋ аꙋ ажꙋнsꙋ ла катаpaziї лорꙋ кавалерї каре i ашteptꙋ ла поалеле мꙋnteлꙋї. Atꙋnчї тоцї съ пꙋnꙋ кълърї пе каї, daꙋ fꙋга ші fꙋџіndꙋ, нꙋ înчетezꙋ а провока леꙋ. Кînдꙋ леꙋл вꙋdꙋ depaрte ачештї кълъреці fꙋџіndꙋ în лꙋnкъ, s'опреште; паркъ воеште съ факъ o pевіstъ не inamічіїї съї.— Нічї ꙋnꙋ stomotꙋ, нічї o amepinџаре нꙋ'л sперіe; нꙋмаї eapвa de пꙋшкъ апрinsъ îлꙋ sперіe. În fine toate пꙋштеле se slobodꙋ îndatъ ші акꙋмꙋ skimbъ ші елꙋ ꙋмблетꙋлꙋ лꙋї înчетꙋ ші înчепe ші елꙋ atакꙋлꙋ лꙋї каре, кꙋpîndꙋ pisineште apmadia mікъ а inamічілорꙋ съї кꙋmꙋ ꙋраганꙋлꙋ pisineште o гръмadъ de nisinꙋ. Nꙋmꙋлꙋї нꙋ'ї pꙋшine d'ачеаstъ fꙋгъ ші fie-каре кꙋꙋta a kîштіга o поziцiꙋne вꙋнъ de каре ва пꙋteа da fокꙋ песте леꙋ fъръ съ fie atакatꙋ de dînsꙋлꙋ. Акꙋмꙋ кълъреції naintezꙋ. Кînдꙋ леꙋл (прекꙋмꙋ se întîmплъ maї toтꙋ-d'aꙋna) a npinsꙋ пе ꙋnꙋ dintpe ачеаstъ гpꙋпъ de oameнї fꙋџitopї, atꙋnчї кълърeцꙋлꙋ se anpoпie чева de леꙋлꙋ окꙋпаtꙋ de atакꙋлꙋ съꙋ, ші sлобоаde пꙋшкъ Леꙋлꙋ atꙋnчї лаsъ віktima sa ші дъ fꙋга пе іnamікꙋлꙋ лꙋї челꙋ нꙋoꙋ. Dꙋпе kîte-ва timпꙋ, леꙋл fiindꙋ рънitꙋ, съ кꙋлкъ жоsꙋ ка o pisікъ ші aшteaптъ în лініште moaptea sa. Asta este ꙋnꙋ momentꙋ tepiбілꙋ. Oameniї îлꙋ îmпꙋшкъ toтꙋ мереꙋ ші елꙋ пріімеште atîta глонцꙋрї кꙋ лініште ші фъръ чеа маї mікъ mішкаре. Dapꙋ кînдꙋ în minꙋtꙋлꙋ ачеsta, ꙋnꙋ калꙋ se anpoпie atîta de dînsꙋлꙋ ка съ поатъ съ 'л ажꙋнгъ кꙋ doꙋъ, tpeї съltъpї, atꙋnчї opї кълърeцꙋлꙋ opї калꙋ sîntꙋ пърdꙋцї; кꙋчї леꙋлꙋ întp'ꙋnꙋ minꙋtꙋ съ афлъ пе чеафа лꙋї ші нꙋ'лꙋ маї лаsъ. Вînъtopiї Еꙋponeї sînꙋ stîлніцї de mipape кînдꙋ вꙋdꙋ къ 30 de глонцꙋрї sлобоzї ла o denъptape нꙋmaї de 20 de пасꙋрї, нꙋ sîntꙋ destꙋле a omopî ꙋnꙋ леꙋ. Nꙋmaї кînдꙋ ꙋnꙋлꙋ de ачеste глоанце a atinsꙋ inima saꙋ кpeepiї съї, atꙋnчї moaptea лꙋї e sigꙋpъ. Пе кînдꙋ лꙋпta съ ꙋpmeazъ ші пînъ нꙋ e рънitꙋ, кînдꙋ прinde пе ꙋnꙋ арабꙋ învелitꙋ în mantaoa лꙋї (Burnus) ачеasta npiimeште o panъ mape dapꙋ нꙋ e moptaлъ; dapꙋ dꙋпе че леꙋлꙋ e рънitꙋ, atꙋnчї ачела каре л'a npinsꙋ, e пердꙋtꙋ, кꙋчї îлꙋ pꙋпе întp'o ꙋꙋtъ de вꙋкъцї în гꙋpa sa tepiбілъ ші нꙋ лаsъ de dînsꙋлꙋ пînъ кînдꙋ нꙋ вede пе алtꙋ, пе каре съ поаtе съ saлte.

Кînдꙋ pana леꙋлꙋї e o panъ de moapte, atꙋnчї fꙋpiea sa devine înfpozitoape; елꙋ zdpoбеште ші nimічеште віktima sa de sꙋв-dînsꙋ ші паркъ se вꙋкꙋръ de agoniea ші de sꙋfepinцеле ачеsteї nenoрочite віktime. Пе кînдꙋ елꙋ pꙋпе кꙋ dinцїї съї карneа omꙋлꙋї din корпꙋлꙋ съꙋ, okiї съї înfокаці кꙋ ꙋnꙋ fокꙋ infepnaлꙋ staꙋ џintaцї пе віktima sa omeneaskъ, каре, паркъ este înkîntatъ, нічї нꙋ stpigъ dꙋпе ажꙋtopꙋ, нічї нꙋ e în stape a se mішка. Din timпꙋ în timпꙋ, леꙋ лінце обpazꙋлꙋ ачеsteї віktime кꙋ лімbа sa кpꙋdъ, ші îї apatъ dinцїї съї. În ачеstꙋ momentꙋ, pꙋdеле nenoрочітꙋлꙋї съ adpesezꙋ кътре чеї маї вітежї din гpꙋпе, ші тоцї мерџꙋ кътре леꙋ întp'o лініe de бъталіe кꙋ кокошꙋріле пꙋштелорꙋ лорꙋ întinse. Dapꙋ de fpікъ ка глонцꙋріле лорꙋ съ нꙋ omoape пе omꙋ în локꙋлꙋ леꙋлꙋї; de ачеea tpeбꙋe съ se anpoпie кътре леꙋ atîtꙋ de мꙋлtꙋ în kîtꙋ съ'ї пꙋie вîpfꙋлꙋ пꙋшчеї tokmaї în ꙋpekie. Ачеsta este ꙋnꙋ momentꙋ foapte гpeꙋ; кꙋчї кînдꙋ ръmîne леꙋлꙋї рънitꙋ înкъ чева fopцe, atꙋ чї omoapъ кꙋpîndꙋ пе omꙋлꙋ каре

аре sȣб-dînsȣлȣ ші saлтъ ла ачела каре л'атакъ акȣмȣ din нȣоȣ. Дарȣ dакъ simte къ fорцеле сале нȣ'ї маї пермite о сълтаре, атȣнчї zdробеште капȣлȣ непорочітȣлȣї în мінȣтȣлȣ кîndȣ веde къ і sъ пȣне пȣшка în ȣрекі, înкide окії ші аштеаптъ кȣ лініште моартеа са. Аша есте леȣл, ероȣлȣ кîмпіїлорȣ în нордȣлȣ Афрічеї, de ачеа, гроаза каре inspiръ елȣ аколо попȣлаціȣнеї арабілорȣ, е лесне de esплікатȣ.

Съ поменимȣ акȣмȣ ла терміnареа ачестеї descріере, impresiȣнеа че а fъкȣтȣ асȣпра лȣї Gérard stрігареа леȣлȣї кîndȣ а аȣzіто întîїаші датъ ші віеаца лȣї. Gérard а шеzȣтȣ атȣнчї întр'ȣнȣ локȣ аскȣнсȣ ші а аштептатȣ венiреа ȣнȣї леȣ. «Дȣпе че амȣ аштептатȣ о оръ» zіче елȣ, îndатъ амȣ аȣzітȣ ȣнȣ гласȣ stреinȣ, bіzаръ. паркъ оfтеазъ чіне-ва fоарте таре; не ȣртъ о тъчере пентрȣ кîте-ва секȣnde. Дарȣ дȣпе ачесте îndатъ s'а аȣzітȣ ȣнȣ sгомотȣ аша de теріbілȣ în кîтȣ акоперішȣлȣ колібеї меле а începȣтȣ съ тремȣре, de ші леȣл ера înкъ денарте de mine ка ла о кале d'о жȣмътате оръ. Ȣрлетȣлȣ челȣ маї маре, абіа поате съ fie нȣлȣ în компараціȣне кȣ stрігареа леȣлȣї! De ачеа ачеастъ stрігаре есте прівітъ ла арабі ка лȣкрȣлȣ челȣ маї теріbілȣ, челȣ маї спъїмîнтъторȣ че esistъ în лȣме. Stрігареа ȣнȣї таȣрȣ fȣріосȣ, zіче Gérard, кîтȣ de теріbілȣ аръ fi, есте în компараціȣне кȣ stрігареа леȣлȣї, întокмаї кȣмȣ sгомотȣ ȣнеї пȣште sлобоzіте, ла sбȣрнітȣра ȣнеї батерії de тȣнȣрї din челȣ маї маре калібрȣ кîndȣ е sлобоzітъ! Съ не імацинъмȣ акȣмȣ еfектȣлȣ че fаче ачеастъ stрігаре, кîndȣ о аȣde чіне-ва în sінгȣрітате, în мizлокȣлȣ мȣнцілорȣ ȣnde екоȣлȣ îndoеште înкъ fорца ачестȣї гласȣ!

(Ва ȣрма)

Іціенъ попȣларъ.

Лекціȣнеа XIII.

Домнілорȣ!

În ачеастъ лекціȣне вомȣ тракта despре кîте-ва кȣestiȣнї fоарте importанте каре s'а івітȣ н рамȣра поліціеї medікале în zілеле ноастре.

Чеа d'întîia кȣestiȣне есте: Statȣлȣ аре елȣ дрептȣ ші кеаръ datоріе а împedіка късъторіеа оаменілорȣ преа тінерї, каре н'аȣ înкъ о poziціȣне соціалъ asігȣратъ, саȣ а сърманілорȣ, саȣ ачелорȣ каре sîнтȣ болнаві de natiма ереditаръ (de моштеніре)?— Ръспȣнсȣлȣ есте къ пînъ ла ȣнȣ градȣ: da! Къчї е înвеdератȣ къ късъторііле оаменілорȣ преа тінерї каре н'аȣ înкъ о poziціȣне соціалъ, продȣче паȣперismȣ (сърачіе) întр'ȣнȣ Statȣ; къчї ачесте перекі тінере fакȣ мȣлцї копії, fііndȣ-къ sîнтȣ тінерї ші fііndȣ-къ н'аȣ алтъ окȣпаціȣне. Есте кȣноскȣтȣ къ попȣлії ші indівіdi неокȣпацї ші чеї сърачї, fакȣ мȣлцї копії; чеї d'întîiȣ гъсесȣ adесе орї плъчеріле конжȣгале дрепт мizлок de а гоні ȣрічіȣнеа неокȣпаціȣнеї, ші чеї de алȣ doiлеа spре а ȣїта мizеріа віецеї ші а се консола d'алтъ прівацiȣне simцітоаре. Апоï продȣкціȣнеа мȣлтора копії, de ші есте о bенеdекціȣне а черȣлȣї ла оаменї мȣнчіторї ші каре аȣ о poziціȣне соціалъ asігȣратъ, asemenea ші în церї каре нȣ sîнтȣ înкъ преа ȣмплȣте de оаменї, пе d'алтъ парте есте ȣнȣ izворȣ de sȣfеринцъ ші de мizеріе ла попȣлії ші оаменї сърачї ші fъръ мȣнкъ, маї кȣ seамъ de лiпsа пъмîнтȣлȣї, прекȣмȣ în Ірланда.

Е даръ înвеdератȣ къ Statȣлȣ аре дрептȣ а împedіка ачестȣ віїторȣ амерінцъторȣ пентрȣ ȣнȣ Statȣ. Дарȣ пе d'алтъ парте нȣ е de тъгъдȣітȣ къ тоате мъсȣріле лȣате de ȣнеле State în рапортȣлȣ ачеста, în локȣ d'а deвені salȣтаріе, аȣ deвенітȣ fȣнеsте саȣ ілȣzоріче; adекъ къ оаменії н'аȣ обсерватȣ ачесте леці ші ле аȣ înшелатȣ, fііndȣ în контра dорінцелорȣ лорȣ ценерале, саȣ къ тінерії împedікацї fііndȣ d'а лȣа соції легітiме, аȣ лȣатȣ ціїтоаре; аȣ fъкȣтȣ копії ілегалї каре аȣ требȣінцеле лорȣ ка чеї легалї. Stареа fізікъ а Statȣлȣї нȣ s'а îмбȣнътъцітȣ даръ прінтре ачеастъ мъсȣръ, пе кîndȣ stареа моралъ лȣї s'а înръȣтъцітȣ. Апоï нȣ требȣе съ ȣїтъмȣ къ ші пе d'алтъ парте, оаменії камȣ наінтацї în вîрstе, раръ къ se бȣкȣръ de късъторіе fерічітъ. În zілеле ноастре веdемȣ adесе-орї ȣнȣ омȣ аштептîndȣ пînъ ла вîрsта de 40 ші 45 de анї, пînъ кîndȣ а добîndітȣ о poziціȣне соціалъ, пе ȣртъ se înсоаръ ші іеа о fатъ de 20 de анї. Че есте adесе-орї еfектȣлȣ ачесторȣ късъторії modерне? Бърбатȣлȣ, каре пînъ ла 40 de анї а тръітȣ о віеацъ de гарsонȣ (fлъкъȣ) ші а бъȣтȣ

din пахарȣлȣ плъчерiлорȣ destȣлȣ, преа destȣлȣ шi поate неste мъсȣръ; кîndȣ se însoаръ, este ostenitȣ, блazatȣ; вiеаца а пердȣтȣ пentрȣ елȣ чеа маï маре парte din fермечiле sале; este desilȣzionatȣ; елȣ чере акȣмȣ odixнъ шi кîndȣ ва fi болнавȣ къ soцiеа sа съ'лȣ каѹte. Дарȣ съ не ѹitъмȣ акȣмȣ ла бiata soцie. Ea este o tînъръ d'абia 20 de anï каре н'а тръitȣ înкъ nimikȣ шi каре se мъритъ кȣ гîndȣлȣ d'а тръi; inima еï е înкъ плинъ de iлȣziȣниле tinерецеï, imaцinaцiȣнеа еï fервinte iï презintъ o лȣme мацiкъ, o лȣme ка ȣнȣ paradisȣ; ачеastъ fрȣмоасъ лȣme de каре аȣ аȣzitȣ atîtȣ de мȣлtȣ шi пе каре нȣ кȣноаште înкъ nimikȣ. Че амаръ требȣе съ fie soapta еï, кîndȣ se афлъ лъnгȣitъ пentрȣ toатъ вiеаца кȣ ȣнȣ омȣ каре аре ideï кȣ totȣлȣ контрарiï! Пentрȣ dînsa лȣmea е ȣнȣ вiitорȣ; пentрȣ елȣ ȣнȣ трекȣтȣ; пentрȣ елȣ късъtoрiеа este ȣнȣ ашезъмîntȣ d'o asistinцъ мȣtȣалъ în momente de sȣferinцe, пе кînd пentрȣ еа късъtoрia este o sочietate întокмitъ d'а гȣsta плъчерiле маï dȣлче în sочietate de кîtъ în starea sinгȣратiкъ. Апоï кîndȣ ла вîрsta de 45 de anï, ва începe елȣ а deвeni tatълȣ ȣнȣï копiлȣ: оаре ва авеа timпȣ а termina edȣкацiȣнеа копiiлорȣ sъï? Оаре ва авеа плъчере а'ï ведеа шi пе еï кресkȣцi шi бȣкȣрîndȣ-se d'o позiцiȣне sочiалъ?

Eatъ Domnilорȣ къ ачеаstъ кȣеstiȣне de късъtoрie орï în tinереце пînъ кîndȣ омȣлȣ н'а doбînditȣ înкъ o позiцiȣне sочiалъ, saȣ ла o вîрstъ naintatъ dȣпе че а doбîndito; eatъ, zikȣ къ ачеаstъ кȣеstiȣне нȣ este înкъ резолвтъ, este înкъ în stare de stȣdiȣ шi de проблеме.

(Ва ȣрма)

Комȣnikaцiȣнï шtiinцifiче мiчï.

Комȣnikaцiȣнеа odoрiлорȣ плъкȣte ла плантеле neodoраnte. Ȣн amatорȣ de flорï a deskoперitȣ акȣмȣ къ ачеаstъ комȣnikaцiȣне este поsiбiлъ. Кîndȣ акопере ръdъчiнеле ȣнеï планте semъnate în пъmîntȣ, кȣ гȣноiȣ saȣ înгръшъmîntȣ, каре аре o odoаре плъкȣтъ; s. e. а fертȣ фрозе în апъ шi а тȣрnatȣ fертȣра пеste ръdъчiнеле de Rhododendron; Кîndȣ пе ȣрмъ ачеstъ плантъ а крескȣтȣ, а авȣтȣ odoара de Rose; însъ ziче елȣ, операцiȣнеа реȣшеште înкъ маï бiне кîndȣ moаie чiне-ва seminцеле ȣнеï планте neodoраnte întр'ȣнȣ flȣidȣ adoраntȣ doȣъ, треï zile; пе ȣрмъ ле ȣсȣкъ în ȣмбръ шi съ ле semene îndatъ în пъmîntȣ. Планта каре ва креште, ва авеа odoаре flȣidȣлȣï în каре seminцеле sале ераȣ moiate. Дарȣ врîndȣ чiне-ва съ skimбе odoареа natȣралъ а ȣнеï планте, ва пȣtea шi ачеаsta; însъ требȣе съ întребȣinцъмȣ o kъtъцime маï маре de materiea odoраntъ streinъ ка съ акопере odoареа natȣралъ а плантеï; asemenea требȣе съ skimбе шi fелȣлȣ нȣtрireï а ачеsteï планте. Дакъ чiне-ва воеште къ odoаре streinъ съ ръmîie statорnikъ ла плантъ, atȣнчï în прiмъвара вiitoаре съ тоарнъ пеste ръdъчiнеле sале doȣъ, треï zile flȣidȣлȣ odoраntȣ шi аша съ ȣрмеze треï прiмъверï. Ачеstȣ amatорȣ а гъsitȣ къ fie-каре гръdinарȣ este în stare а комȣnika оарешi-кърȣiа арборȣ, o odoаре плъкȣтъ, кîndȣ înгъȣреште трȣнкiȣлȣ sȣȣ de ла ȣн къпъtiiȣ пînъ ла алтȣлȣ шi пȣне în ачеаstъ гаȣръ, materiï odoраnte.

O mikъ kometъ нoȣъ. Дакъ ла 1-iȣ Iȣнie н'а венitȣ kometa чеа temȣtъ, каре нȣ esistъ; în локȣ еï s'а аръtatȣ пînъ акȣмȣ треï komete мiчï, абiа вiziбiле пentрȣ astronomï. Ȣнȣ краiȣ а zisȣ odatъ: în локȣ d'o amantъ de 40 de anï, маï бiне doȣъ кîte 20; аша шi ноï пъmînteni, пȣtemȣ съ ziчемȣ: în локȣ d'o kometъ бътрînъ шi маре, маï бiне треï tinерï шi мiчï.

O обсерваціȣне statistikъ în капitала noastръ.

O обсерваціȣне neinterȣпtъ asȣпра mortalitъцеï оаменiлорȣ ла ноï, цiindȣ în seamъ шi diferita вîрsta лорȣ, а doveditȣ къ mortalitatea копiiлорȣ ла ноï este întр'ȣнȣ градȣ deoseбitȣ de маре. Аша s'а doveditȣ къ între 448 de morцi din toate вîрstеле, копiï пînъ ла вîрsta de 5 anï нȣмаï, sîntȣ реpresentaцi în ачеаstъ sȣмъ totалъ кȣ sȣма de 315. Аша дарȣ între 4 morцi din toate вîрstеле, se афлъ 3 копiï мiчï пînъ ла вîрsta de 5 anï, saȣ între 100 morцi 75 пînъ ла 80 копiï мiчï; asta este o mortalitate копiлъреаскъ înгrozitoаре. Дарȣ пе d'алтъ парte а аръtatȣ o обсерваціȣне къ în капitала noastръ sîntȣ мȣлцi оаменï каре ажȣнгȣ ла o вîрstъ de 70, 80 шi 100 de anï. Deȣнъzi а мȣритȣ o femee аiчï în капitалъ, d'o вîрstъ de 110 de anï; дарȣ акȣмȣ тръеште în махалаоа Ацiȣлȣï o femee бътрînъ d'o вîрstъ de 130 anï. Аша дарȣ este проватȣ, къ клima noastръ e foarte salȣtaрie, къ оаменiï потȣ съ ажȣнгȣ ла ноï ла o бътрînеце foarte înnaintatъ шi къ каȣza mortalitъцеï înгrozitoаре а копiiлорȣ, este лipsa de înгрiжiреа еï fiindȣ съпъtoшi шi маï кȣ seamъ fiindȣ болнавï; întр'ȣнȣ кȣвîntȣ, лipsa *ȣнȣï spitalȣ de копiï болнавï*, ла ноï. O съ авемȣ кȣрîndȣ оказiȣне а reвeni ла ачеаstъ кȣеstiȣне iцiенiкъ шi filantроpiкъ, din чеа маï маре importanцъ пentрȣ капitала noastръ.

Tinъritȣ în Tinографiеа Колецiȣлȣï Sf. Saba.